

Motion till riksdagen 2009/10:So1

**av Ylva Johansson m.fl. (s, v, mp)
med anledning av prop. 2009/10:83**

Etisk bedömning av nya metoder i vården

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rätten till abort.

Motivering

Utvecklingen inom medicinsk forskning innebär att det öppnas nya möjligheter för diagnostik och behandling. Nya metoder som forskningen leder fram till innebär ibland svåra etiska frågeställningar både för den enskilde och för samhället. Det kan vara frågor som har betydelse för den personliga integriteten eller som påverkar synen på människovärdet. Innan steget från forskning till praktisk sjukvård tas är det därför viktigt att analysera konsekvenserna av en ny diagnos- eller behandlingsmetod och bedöma om den är godtagbar ur ett etiskt perspektiv.

Det är viktigt att det finns ett system för hur etisk prövning ska gå till. Vi ser det därför som positivt och mycket angeläget att ett system för hur etisk prövning ska gå till fastställs, och vi stöder förslaget om att en ny lagparagraf införs i hälso- och sjukvårdslagen. Innan en ny diagnos eller behandlingsmetod som kan ha betydelse för människovärde eller integritet börjar användas i sjukvården ska vårdgivaren se till att metoden har bedömts från individ- och samhällsetiska aspekter. Varje vårdgivare har själv ett ansvar att göra etiska bedömningar. De etiska analyserna av vilka konsekvenser en ny metod kan få måste göras i ett så tidigt skede som möjligt och innan metoden hunnit tas i bruk.

I de fall vårdgivarna bedömer att en diagnos- och behandlingsmetod är tveksam ur etisk synpunkt bör frågan skickas vidare till nationell nivå för bedömning. I propositionen föreslås att ansvaret på nationell nivå för att göra en djupare etisk analys läggs på Smer (Statens medicinsk-etiska råd). Vi delar

Fel! Okänt namn på

bedömningen i propositionen att Smer är den lämpligaste instansen att göra dessa prövningar och avväganden.

Smer har en bred sammansättning som ger en bred förankring även utanför professionen. Förutom Smers valda ledamöter finns en rad experter och företrädare för olika relevanta områden. Smers yttranden har övergripande karaktär och gör inte bedömningar i enskilda ärenden. Den nu föreslagna etikbedömningen har en stark koppling till Smers nuvarande uppdrag och ansvarsområde. Det är oerhört viktigt för förtroendet att etiska frågeställningar belyses öppet i dialog med både politiskt ansvariga, allmänheten, företrädare för patientgrupper, administrationen och den medicinska professionen.

Den uppgift Smer nu föreslås få gälla sådana nya metoder som i princip ännu inte har tagits i bruk i vården samt även i vissa fall sådana metoder som redan är i bruk men där man står i beredskap att använda dem på nya indikationer. Detta arbete riskerar enligt vår bedömning inte att krocka med Socialstyrelsens arbete och ansvar. Behovet av analys och bedömning av etiskt kontroversiella diagnos- och behandlingsmetoder måste göras i ett mycket tidigare skede än vad som exempelvis gäller för Socialstyrelsens arbete med nationella riktlinjer. Den fördjupade etiska analys och bedömning som Smer föreslås göra av vissa metoder innan de tas i bruk är inte heller jämförlig med de etiska bedömningar som sker inom ramen för arbetet med nationella riktlinjer.

Propositionen behandlar hur etisk prövning ska gå till och organiseras. Innehållet i olika etiska prövningar ska inte behandlas. Vi ställer oss därför frågande till syftet med ett textavsnitt under 5.1.3 Den etiska analysens roll. Det gäller följande text på sidan 18 i propositionen:

Vid ställningstagande till användning av exempelvis fosterdiagnostik kan flera olika konflikter identifieras. En handlar om att individer kan känna sin existens hotad därför att samhället erbjuder olika former av fosterdiagnostik. I grunden är det en konflikt mellan människosyn och kvinnans autonomi. Andra etiska konflikter inom fosterdiagnostik kan gälla kvinnans och fostrets integritet och kvinnans autonomi eller möjligheterna att sätta gränser för vilken fosterdiagnostik samhället stödjer. Många av dessa problem är svåra därför att de gäller intressekonflikter, där intressen som är rimliga eller legitima står mot varandra.

Vi förstår inte skälet till att detta textavsnitt finns med i propositionen. Texten kan tolkas som ett ifrågasättande av den svenska abortlagstiftningen.

Den svenska abortlagstiftning som trädde i kraft 1975 gäller med små förändringar fortfarande. Lagen ger kvinnan möjlighet att på egen begäran få abort om den sker före graviditetsvecka 18. För en abort senare under graviditeten måste kvinnan ha tillstånd från Socialstyrelsen. Abort är en del av den svenska hälso- och sjukvårdsverksamheten och är en av de tjänster som landstinget har skyldighet att erbjuda den egna befolkningen. Tillgång till legala aborter är av stor betydelse för kvinnors reproduktiva hälsa. Abort är en mänsklig rättighet, och länder som inte ser till att kvinnor kan få säkra och legala aborter bryter mot dessa rättigheter. Smer har i flera olika yttranden tagit upp frågan om människovärdet i samband med bl.a. fosterdiagnostik. Smer har konstaterat att abortlagstiftningen och tillämpningen av fosterdiagnostiken är förenlig med den etiska linje som Smer ansluter sig till.

Fel! Okänt namn på

Vi vill försäkra oss om att det ovan redovisade textavsnittet på sidan 18 i propositionen inte tas som intäkt för ett ifrågasättande av rätten till abort och gällande regler i abortlagstiftningen. Ett godkännande av förslagen i propositionen innebär enligt vår mening inte någon förändring av den vedertagna synen på rätten till abort. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 1 februari 2010

Ylva Johansson (s)

Elina Linna (v)

Christer Engelhardt (s)

Marina Pettersson (s)

Catharina Bråkenhielm (s)

Ann Arleklo (s)

Thomas Nihlén (mp)

Lars U Granberg (s)

Lennart Axelsson (s)

Per Svedberg (s)

Eva Olofsson (v)